

Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

RAPORT Z OCENY WŁASNEJ JEDNOSTKI

w zakresie jakości kształcenia w roku akademickim 2011/2012

I. Informacje wstępne

W roku akademickim 2011/2012 podjęto prace nad wdrożeniem standardów kształcenia, określonych jako Krajowe Ramy Kwalifikacji. W oparciu o harmonogram wprowadzania KRK w Uniwersytecie Śląskim Dziekan Wydziału prof. dr hab. Halina Rusek powołała w dniu 23 listopada 2011 roku Wydziałowy Zespół do opracowania programów kształcenia opartych na efektach kształcenia i ich ewaluacji dla poszczególnych kierunków w składzie:

- (1) dr Jadwiga Gazda - przewodnicząca
- (2) dr hab. prof. UŚ Urszula Szuścik
- (3) dr Beata Koziół
- (4) dr Beata Oelszlaeger
- (5) dr Jolanta Skutnik
- (6) dr Sylwia Wrona
- (7) dr Grzegorz Odoj
- (8) dr Sławomira Ruchała
- (9) mgr Renata Greń
- (10) Magdalena Zielińska - przedstawiciel studentów
- (11) Aleksander Skrzypiec - przedstawiciel studentów.

Dla kierunków Pedagogika i Etnologia opracowano efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W ramach dostosowywania obowiązujących w Wydziale EiNoE standardów kształcenia do KRK zmodyfikowano, w zakresie obowiązującego limitu (maksymalnie 30%), programy kształcenia specjalnościach: *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i terapia pedagogiczna, Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, Animacja społeczno-kulturowa, Asystent osoby niepełnosprawnej, Edukacja filozoficzno-społeczna,*

Wychowanie ekologiczne z etyką środowiskową oraz Etnologia. Wprowadzane od roku akademickiego 2011/2012 zmiany w planach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia na kierunku Pedagogika zatwierdziła Rada Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji (Uchwała Nr 5 z dnia 25 stycznia 2012 r., Uchwała Nr 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15 z dnia 22 lutego 2012 r.). Opracowane w ramach KRK programy kształcenia dla kierunków:

- Etnologia studia pierwszego i drugiego stopnia – profil ogólnoakademicki
- Pedagogika studia pierwszego i drugiego stopnia dla specjalności nauczycielskich i nienauczycielskich – profil ogólnoakademicki

w tym propozycji efektów kształcenia dla obu kierunków i stopni, zatwierdziła Rada Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji (Uchwała Nr 25 z dnia 28 marca 2012 r.).

W miejsce dotychczasowych przedmiotów wprowadzono moduły kształcenia, w których założono określone efekty kształcenia modułu, sposoby weryfikacji efektów kształcenia modułu oraz formy prowadzenia zajęć. W dniu 18 lipca 2012 roku Rada Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji zatwierdziła programy kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach Pedagogika i Etnologia (Uchwała Nr 64, 65, 66, 67 i 68). W związku ze zmianą kadencji we władzach Wydziału EiNoE, w dniu 18 lipca 2012 roku Rada Wydziału zagłosowała o rozwiązaniu Wydziałowego Zespołu powołanego przez dziekana „do opracowania programów kształcenia opartych na efektach kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz opracowania systemu ewaluacji efektów kształcenia na tych kierunkach” (Uchwała Nr 71).

Po wyborach nowych władz dziekańskich i instytutowych, we wrześniu 2012 roku Dziekan Wydziału dr hab. prof. UŚ Zenon Gajdzica powierzył wyznaczonym osobom obowiązki koordynowania pracami nad wdrażaniem KRK na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji, aż do ukonstytuowania się Wewnętrznego Zespołu Zapewniającego Jakość Kształcenia, w składzie: dr Jolanta Skutnik (przewodnicząca), dr Beata Oelszlaeger i dr Grzegorz Odoj. Pani. Prodziekan ds. Studenckich i Kształcenia dr Jolanta Skutnik dokonała wraz z nowo wybranymi zastępcami Dyrektorów Instytutów ds. Kształcenia: dr Beata Oelszlaeger i dr Grzegorz Odoj, weryfikacji modułów kształcenia i pokierowała pracami w zakresie opracowywania sylabusów do przyjętych modułów kształcenia. Opracowane sylabusy zawierają opis zajęć dydaktycznych i pracy studenta oraz opis sposobów weryfikacji efektów kształcenia poszczególnych modułów.

II. Działania na rzecz jakości kształcenia

1. Doskonalenie programów kształcenia i jego efektów

A-B. W nowych treściach pojawiających się w programach kształcenia na kierunkach Pedagogika i Etnologia, wynikających z procesu wdrażania KRK, zwrócono szczególną uwagę na innowacyjność i kreatywność absolwentów. Założono, że cele te zostaną osiągnięte między innymi przez realizację treści modułów kształcenia, które dają studentowi szeroką wiedzę dotyczącą praktycznych możliwości zastosowania wiedzy pedagogicznej oraz etnologicznej w realizacji kariery, zarówno w zawodzie pedagoga, animatora kultury, etnologa i antropologa, jak i w innych dziedzinach (np. zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej, wychowania przedszkolnego, terapii pedagogicznej, asystenta osoby niepełnosprawnej, pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, animacji społeczno-kulturowej, edukacji filozoficzno-społecznej, edukacji ekologicznej, dziennikarstwie, biznesie). Walorem nowych programów kształcenia jest nacisk na współpracę z instytucjami należącymi do otoczenia społecznego uczelni oraz potencjalnymi pracodawcami, w tym organizacjami pozarządowymi, instytucjami wspierającymi wolontariat, ośrodkami badań opinii publicznej.

W roku akademickiego 2011/2012 trwały dyskusje nad zaliczeniem kierunku Pedagogika do właściwego obszaru dyscyplin naukowych. Należy zauważyć, iż kierunek Pedagogika mieści się w obszarze kształcenia w zakresie nauk humanistycznych i społecznych. Przedmiot badań pedagogiki obejmuje zarówno zakres idei w odniesieniu do ideałów, norm i powinności, jak i praktyki społecznej. Treści pedagogiki w obszarze nauk humanistycznych obejmują teorię i praktykę wychowania, nauczania i uczenia się oraz w obszarze nauk społecznych teorii i praktyki funkcjonowania środowisk wychowawczych, systemów i instytucji oświatowych, opiekuńczych, ich roli i wartości w rozwoju człowieka. Pedagogika bada i tworzy teorie w zakresie rozwoju i uczenia się człowieka w ciągu całego życia w wymiarze jednostkowym i społecznym. Wiedza i praktyka w pedagogice poddawana jest krytycznej analizie pod kątem zmian procesów edukacyjnych w odniesieniu do kulturowych, społecznych, politycznych, historycznych i ekonomicznych kontekstów. Treści i badania na kierunku studiów pedagogika są realizowane integralnie w zakresie poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 4 listopada 2011 roku. Na kierunku Pedagogika student w zakresie efektów kształcenia z

wiedzy poznaje pedagogikę jako naukę, jej związki z innymi subdyscyplinami naukowymi. Zna elementarną terminologię pedagogiczną, teorie wychowania i uczenia się i nauczania. Zna teorie rozwoju człowieka w toku życia. Posiada podstawową wiedzę o strukturze i funkcjach systemu edukacji i jego uczestnikach. Ma uporządkowaną wiedzę na temat zasad i norm etycznych. W zakresie efektów kształcenia w obszarze umiejętności absolwent potrafi obserwować, badać i wyciągać wnioski z różnych obszarów działalności pedagogicznej. Potrafi badać środowisko szkolne i społeczne ucznia. Ma rozwinięte umiejętności w zakresie komunikacji. Potrafi rozwijać swoje umiejętności profesjonalne. W obszarze efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych jest świadomy etycznego wymiaru badań naukowych i skutków realizacji praktyki pedagogicznej. Mając powyższe na uwadze, ewentualne zakwalifikowanie pedagogiki do innego obszaru badań niż nauki humanistyczne związane będzie z istotną zmianą profilu jej badań.

W ramach prac dostosowania standardów kształcenia w Wydziale EiNoE do wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji na kierunku Pedagogika, specjalność *Animacja społeczno-kulturalna* i *Animacja społeczno-kulturalna z turystyką kulturową* zniesiono następujące przedmioty: Kultura ludowa, Postawy prawne działalności społeczno-kulturalnej, Historii kultury – wybrane zagadnienia, Aksjologiczne podstawy edukacji, animacji i turystyki kulturowej, równocześnie wprowadzono nowy moduł Turystyka kwalifikowana. Na kierunku Pedagogika w ramach przedmiotów ogólnopedagogicznych wprowadzono moduł kształcenia Etyka zawodowa. Na specjalności *Terapia pedagogiczna i asystent osoby niepełnosprawnej* zmieniono nazwę przedmiotu Podstawy pracy socjalnej z elementami metodyki – na moduł Metodyka pracy socjalnej. Na specjalności *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne* zmieniono nazwę przedmiotu Podstawy nauczania zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej – na moduł Podstawy zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej, a przedmiot Metodyka nauczania zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej – na moduł Metodyka zintegrowanej edukacji; natomiast przedmiot Podstawy nauczania zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej – na moduł Podstawy zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Na specjalności *Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza* trzy przedmioty: Podstawy diagnozy środowiska społecznego i opiekuńczego, Diagnoza warunków rozwoju dziecka i Diagnoza dziecka w szkole zamieniono na moduł Podstawy diagnozy środowiska społecznego i wychowawczego w teorii i praktyce. Na tej samej specjalności zlikwidowano przedmiot Edukacja szkolna w społecznościach wielokulturowych, a przedmiot Zaburzenia rozwoju i zachowania dzieci zamieniono na moduł Zaburzenia rozwoju i zachowania dzieci i młodzieży, przedmiot Profilaktyka i promocja zdrowia – na moduł Profilaktyka i promocja

zdrowia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, z kolei przedmiot Metody aktywne w pracy opiekuńczo-wychowawczej – na moduł kształcenia Metody aktywizujące w pracy opiekuńczo-wychowawczej.

Na kierunku Etnologia wprowadzony do programu kształcenia nowy moduł *Marketing w kulturze* ukazuje konieczność prowadzenia działań marketingowych w celu promowania i finansowania tzw. produktów kultury. Celem modułu jest zapoznanie z zasadami marketingu w działalności instytucji i jednostek upowszechniania kultury oraz możliwościami finansowania przedsięwzięć kulturalnych. W trakcie zajęć omawiane są poszczególne elementy procesu planowania i podejmowania działań marketingowych oraz ich praktyczne zastosowanie w konstruowaniu biznes planu.

Innym nowym modułem na kierunku Etnologia jest *Muzeum na pograniczu*. W ramach zajęć zarysowane są ogólne funkcje, zadania oraz cele muzeum. Studenci mają okazję zaznajomić się m.in. z rodzajami kolekcji muzealnych, typami muzeów, prawnymi regulacjami dotyczącymi zarządzania muzeami, ich organizacją i cyfryzacją zbiorów. Druga część zajęć ma charakter *case study* muzealnictwa na Śląsku Cieszyńskim. Studenci w ramach zajęć mają okazję zaznajomić się z cieszyńskimi instytucjami muzealnymi po czeskiej i polskiej stronie Śląska Cieszyńskiego, zbadać jakie tworzą narracje o regionie itd. Studentom stwarza się także okazję do podyskutowania z pracownikami tych instytucji m. in. praktyczne strony ich pracy.

Z kolei zajęcia w ramach wprowadzonego modułu *Etnolog na rynku pracy* uświadamiają możliwości wykorzystania przez studentów, a później przez absolwentów, koncepcji, perspektyw oraz metod etnologii i antropologii kulturowej w pracy zawodowej oraz w realizacji inicjatyw społecznych. Student ma zdobyć umiejętność stosowania wiedzy i warsztatu badawczego do rozwiązywania realnych problemów, przyczyniających się do poprawy relacji społecznych. Moduł posiada wymiar praktyczny, który polega na próbie zespołowego przygotowania projektu we współpracy z instytucją kultury lub organizacją pozarządową w obszarze zainteresowań etnologa i antropologa kultury (np. w środowisku wielokulturowym, wśród imigrantów, na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego itp.).

Unikalnym walorem programu kształcenia na kierunku Etnologia jest utrzymanie na wysokim poziomie praktyk terenowych śródrocznych, zarówno muzealnych, jak i obozów naukowych, oraz wzmocnienie ich roli i znaczenia. Dzięki praktycznemu wykorzystaniu wiadomości teoretycznych zdobytych zarówno w czasie kursów, jak i w trakcie indywidualnych studiów, student weryfikuje swe wiadomości w zderzeniu z konkretnymi sytuacjami społeczno-kulturowymi. W tym czasie student nabywa także kompetencje

interpersonalne i społeczne oraz przekonuje się o znaczeniu etnologii w ochronie dziedzictwa kulturowego oraz w utrzymaniu i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych.

C. Programy kształcenia na Wydziale Etnologia i Nauki o Edukacji są zgodne z misją oraz podstawowymi celami strategicznymi Uniwersytetu Śląskiego i uwzględniają:

- Tworzenie silnych zespołów badawczych i badań naukowych na światowym poziomie zarówno w pedagogice jak i etnologii. Współpracę z uczelniami m.in. w: Ostrawie, Bańskiej Bystrzycy, Preszowie, Opawie, Pradze, Gracu, Belgradzie, Dublinie, Mitrze.
- Innowacyjne kształcenie i nowoczesną ofertę dydaktyczną. Wprowadzenie do programów kształcenia treści z zakresu marketingu w kulturze oraz wiedzy dotyczącej praktycznych możliwości zastosowania wiedzy pedagogicznej, etnologicznej i antropologii kulturowej w realizacji kariery, zarówno w zawodzie pedagoga, animatora kultury, etnologa i antropologa, jak i w innych dziedzinach (np. edukacji, dziennikarstwie, biznesie).
- Aktywne współdziałanie uczelni z otoczeniem. Współdziałanie na zasadach partnerstwa i aktywną współpracę pracowników naukowo-dydaktycznych oraz studentów kierunków Pedagogiki i Etnologii zarówno z zagranicznymi ośrodkami uniwersyteckimi, jak i jednostkami samorządowymi, kulturalnymi i oświatowymi różnego typu w kraju (współpraca z podmiotami zewnętrznymi stanowi płaszczyznę komunikowania się z szeroko rozumianym środowiskiem oraz społecznością lokalną i regionalną).
- Kształcenie w zakresie wiedzy o kulturze regionalnej (z naciskiem na istotną w warunkach wspólnoty europejskiej problematykę wielokulturowości oraz tożsamości społecznej na pograniczach kulturowych i etnicznych). Uświadamianie potrzeby ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy, świata.
- Nabywanie wiedzy fachowej przez ofertę zajęć praktycznych realizowanych we współpracy z instytucjami samorządowymi i kulturotwórczymi.

E. W odpowiedzi na współczesne wyzwania stawiane przez szeroko pojęty rynek edukacji i kultury oraz oczekiwania różnych interesariuszy z kręgu przedsiębiorczości na kierunkach Pedagogika i Etnologia podejmowane są działania zmierzające do wykształcenia jak najlepszych specjalistów. Do tych działań można zaliczyć nawiązanie współpracy z placówkami oświatowymi: przedszkolami, szkołami i liceami, gdzie studenci doskonalą umiejętności metodyczno-organizacyjne oraz placówkami muzealnymi posiadającymi działy etnograficzne. Porozumienia zakładają wymianę doświadczeń, dobrych praktyk oraz staże i możliwość odbywania praktyk studenckich. Porozumienia zakładają także możliwość

wykonywania prac na zasadzie wolontariatu. Planowane jest zawarcie formalnych umów z dyrekcjami przedszkoli, szkół, liceów, Domami Kultury, Muzeum w Gliwicach, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Śląska Cieszyńskiego oraz Muzeum Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie. Ponadto pracownicy jednostki biorą aktywny udział w programie „Uniwersytet dla szkół”. Oferta ta kierowana jest do szkół średnich. W ramach realizacji programu wygłaszane są wykłady, których głównymi celami są: atrakcyjna promocja szeroko pojętej wiedzy z zakresu pedagogiki, kultury, etnologii i antropologii kulturowej oraz są stwarzane warunki do rozwijania indywidualnych zainteresowań i umiejętności młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w zakresie nauk humanistycznych i społecznych.

Nawiązana została także współpraca dydaktyczna z Miejską Biblioteką Publiczną w Cieszynie, w ramach której podejmuje się działania związane z popularyzacją i propagowaniem Ogólnopolskiej Akcji „Cała Polska czyta dzieciom” oraz realizację warsztatów literacko-plastycznych z dziećmi. Na uwagę zasługuje także przygotowanie i udział studentów i pracowników Instytutu Nauk o Edukacji w akcjach „Noc w muzeum” we współpracy z Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie oraz nawiązanie współpracy z Książnicą Cieszyńską w ramach edukacji kulturowej i regionalnej

F. Od samego powstania kierunków Pedagogika i Etnologia w Uniwersytecie Śląskim istotne znaczenie dla ich funkcjonowania i rozwoju mają wzorce międzynarodowe, zarówno w działalności dydaktycznej, jak i pracach naukowo-badawczych.

Na kierunkach Pedagogika i Etnologia programy studiów powstały w oparciu o standardy międzynarodowe – tworząc je korzystano z doświadczeń ekspertów bolońskich oraz opracowań i sugestii Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Z racji tego, że nie zostały opracowane ministerialne ramy programowe dla kierunku Etnologii, dlatego w ich opracowywaniu sięgnięto m.in. do wzorów dydaktycznych i programu nauczania etnologii w Instytucie Etnologii Uniwersytetu Karola w Pradze, a także praktycznych doświadczeń Zakładu Badań Etnikum Polskiego w Republice Czeskiej przy Uniwersytecie Ostrawskim. Działalność Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej, prowadzącego kierunek Etnologia w Uniwersytecie Śląskim, uwzględnia przykłady instytucji zagranicznych odznaczających się znaczącym dorobkiem badawczym oraz doświadczeniem praktycznym w dziedzinie badań etnologicznych. Oparciem w tym względzie jest intensywna, wieloletnia współpraca badawcza, naukowo-dydaktyczna i wydawnicza z wieloma partnerami oraz udział w międzynarodowych projektach badawczych. Spośród ważniejszych wymienić należy:

- współpracę naukowo-badawczą z Instytutem Etnografii w Serbskiej Akademii Nauk i Umiejętności w Belgradzie;
- uczestnictwo w pracach Międzynarodowej Organizacji Sztuki Ludowej (The International Organization of Folk Art, Austria), połączone z aktywnym udziałem w kongresach odbywających się w USA i Chinach;
- współpracę z Komisia kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri vláde SR;
- udział w pracach International Commission for Ethnological Food Research by SIEF Irlandia, Dublin;
- współpracę naukową z Nordyckim Instytutem Afrykańskim w Uppsali (Szwecja);
- uczestnictwo w pracach Komisji ds. przewodów doktorskich w Uniwersytecie w Nitrze (Słowacja);
- naukowe prace konsultacyjne projektu „Centrum Studii Evropske Identity” realizowanego na Uniwersytecie Ostrawskim;
- udział w edukacyjnym grantie *Preparing Educators for Global Society*, Fulbright Educational Partnerships Program, El Camino College (USA);
- uczestnictwo w międzynarodowym programie badawczym *Antropologie hranic/ Anthropology of borders*, realizowanym w Wydziale Studiów Humanistycznych Uniwersytetu Karola w Pradze;
- czynną współpracę z Sekcją Nauk Społecznych Polsko-Czeskiego Towarzystwa Naukowego;
- współredagowanie międzynarodowego pisma „Etnologia Europae Centralis”, udział w redagowaniu środkowoeuropejskiego periodyku etnologicznego „Český lid” (Praga).

Wiele intensywnych kontaktów międzynarodowych podejmują studenci kierunku Etnologia, którzy w ramach projektów CEEPUS, LEONARDO DA VINCI oraz MŁODZIEŻ wyjeżdżają do różnych uniwersytetów europejskich. W realizacji projektu CEEPUS partnerami były instytucje: Instytut Folkloru Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii, Wydział Studiów Humanistycznych Uniwersytetu Karola w Pradze, University of Music and Performing Art in Vienna-Institut für Volksmusikforschung, Wydział Folkloru i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze, Wydział Studiów Humanistycznych i Wydział Socjologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Zachodnioczeskiego w Pilźnie. W ramach programu wyjechało na stypendia zagraniczne dwóch pracowników naukowych i sześciu studentów, których staże realizowane były w następujących instytucjach:

- Aboa Vetu & Ars Nova – Muzeum Archeologiczne i Sztuki Współczesnej w Turku, Finlandia
- Cultural Heritage on Line, Paryż, Francja
- Ethnologisches Museum Berlin-Dahlem, Niemcy.

Projekt MŁODZIEŻ realizowany był w Clermont Ferrant (Francja) i miał charakter warsztatów pt. *Migracje wewnątrz Europy: wygnanie czy obywatelstwo?* W warsztatach uczestniczyło czterech studentów „cieszyńskiej etnologii” i jeden pracownik naukowy.

Niezwykle interesującą formą wymiany doświadczeń i okazją do zapoznania się z wypracowanymi w innych ośrodkach uniwersyteckich wzorcowymi modelami działalności naukowo-badawczej i organizacyjnej jest pomysł cyklicznych spotkań studentów etnologii i antropologii kulturowej ze środkowej Europy. W I Międzynarodowym Zjeździe Studentów Etnologii i Antropologii Kulturowej Europy Środkowej *Etnologia bez granic*, zorganizowanym z inicjatywy studentów kierunku Etnologia w Uniwersytecie Śląskim, wzięli udział studenci z państw Grupy Wyszehradzkiej (Czech, Słowacji, Węgier i Polski). Celem tego przedsięwzięcia jest zacieśnianie kontaktów i rozwijanie międzynarodowej współpracy między studentami i ośrodkami akademickimi, w tym także współdziałania w ramach programów MOST i ERASMUS jest zainicjowanie wspólnych, międzyuczelnianych studenckich badań naukowych, a także ukazanie perspektyw zawodowych (naukowo-badawczych) przyszłym absolwentom etnologii.

Wzorce międzynarodowe mają istotne znaczenie dla funkcjonowania i rozwoju kierunku Pedagogika, co przejawia się zarówno w działalności dydaktycznej, jak i pracach naukowo-badawczych. Działalność Instytutu Nauk o Edukacji, prowadzącego szeroko rozumiany kierunek Pedagogika uwzględnia doświadczenia instytucji zagranicznych odznaczających się bogatym dorobkiem badawczym oraz doświadczeniem praktycznym w zakresie badań pedagogicznych. Znaczna część badań naukowych w Instytucie jest prowadzona w oparciu o intensywną, wieloletnią współpracę badawczą, naukowo-dydaktyczną i wydawniczą z partnerami zagranicznymi oraz poprzez udział pracowników w międzynarodowych projektach badawczych. Przede wszystkim należy w tym miejscu przywołać:

- współpracę dydaktyczną z Catholique Lille Centre de Formation Pédagogique Cambrai Francja, której celem jest wymiana w zakresie programów, planów studiów i doświadczeń w kształceniu nauczycieli w Polsce i we Francji oraz prowadzenie badań w obrębie kształcenia nauczycieli w krajach europejskich.
- współpracę z KPH W Graz – Austria w zakresie wykorzystania form warsztatowych w

obszarze twórczych technik (m.in.: muzyka, taniec, plastyka, poezja, teatr lalek, praca z tekstem) w rozwoju osobistym studentów, nauczaniu religii i etyki, pracy społecznej i kulturalnej

- współpracę naukowo-badawczą i dydaktyczną z Uniwersytetem w Ostrawie (Republika Czeska), w ramach której od roku 2006 ukazuje się seria wydawnicza „Dialog bez granic”; z tymże Uniwersytetem prowadzone są także intensywnie badania n.t. społecznych i kulturowych uwarunkowań edukacji i socjalizacji uczniów niepełnosprawnych w Polsce i Republice Czeskiej – wyniki badań są prezentowane podczas cyklicznych konferencji naukowych organizowanych przez obie uczelnie.
- współpracę z Uniwersytetem Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Republika Słowacka) gdzie obszarem zainteresowań badawczych jest edukacja małego dziecka.
- współpracę z Uniwersytetem w Ostrawie (R. Cz.), Uniwersytetem Mateja Bela (R.S.) oraz z Państwowym Zawodowym Pedagogicznym Uniwersytetem w Jekaterinburgu (Rosja), której celem jest ukazanie teoretyczno-metodycznych aspektów kształcenia na odległość, poznanie systemów i przykładów praktycznego wykorzystania *e-learningu* w kraju i zagranicą, zastosowanie multimediiów w kształceniu na odległość
- współpracę dydaktyczną z Exeter University (Wielka Brytania) gdzie rezultatem jest wypracowanie i wymiana doświadczeń i metod pracy w obszarze twórczości i animacji kulturalnej.

Znaczącą rolę w czerpaniu międzynarodowych wzorców oraz doświadczeń spełnia udział pracowników w międzynarodowych projektach badawczych zajmujących się głównie badaniami nad warunkami rozwoju, wychowania i edukacji dzieci i młodzieży na pograniczu:

- poczucie tożsamości młodzieży i jego uwarunkowania (studium polskiej mniejszości narodowej na Zaolziu)
- mniejszości narodowe krajów grupy Wyszehradzkiej w procesach integracyjnych Europy – tożsamość młodzieży mniejszości autochtonicznych
- edukacja dzieci w polskich szkołach na obczyźnie – strategie akulturacyjne – zachowania tożsamościowe – dystans kulturowy
- Kolorowe ścieżki Euroregionu
- instytucje i organizacje wspierające rozwój i socjalizację osób niepełnosprawnych intelektualnie na terenie powiatów cieszyńskiego (RP) i karwińskiego (RCz.).

Wiele intensywnych kontaktów międzynarodowych podejmują studenci kierunku Pedagogika, którzy głównie w ramach projektu LLP-Erasmus wyjeżdżają do różnych uniwersytetów europejskich. Między innymi w realizacji wspomnianego projektu partnerami

były następujące uczelnie: Via University College Pædagoguddannelsen Jydske w Arhus (Dania), Kirliche Pädagogische Hochschule Graz (Austria), Universidad de la Laguna Teneryfa (Hiszpania), Uniwersytet Ostrawski w Ostrawie (Rep. Czeska), Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Rep. Słowacka). W ramach programu wyjechało na stypendia zagraniczne ośmiu pracowników naukowych i sześciu studentów.

2. System weryfikacji efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków

A. Na kierunkach Pedagogika i Etnologia zostały określone modułowe efekty kształcenia, metody ich weryfikacji, kryteria ocen oraz zasady odbywania praktyk i ich zaliczania u opiekunów praktyk zgodnie z regulaminem studiów.

Proces uzyskania dyplomu w Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji jest organizowany i przebiega zgodnie z odpowiednim zapisem rozdziałów VI i VII *Regulaminu Studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach* (Uchwała Nr 127 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2012 r.).

3. Zapewnienie wysokiej jakości kadry dydaktycznej

A. Przy ocenianiu nauczycieli akademickich zasięga się opinii studentów. Ocenę tę ustala się na podstawie ankiety przeprowadzanej co pół roku. Studenci wypełniają druk kwestionariusza anonimowo i dobrowolnie. Procedurze oceny podlegają wszyscy pracownicy (brane są pod uwagę następujące aspekty: organizacja zajęć, interaktywność, komunikatywność, terminowość i dostępność, kryteria oceny, postawa wobec studentów). Po analizie wyników ewaluacji Dyrektor Instytutu sporządza raport podsumowujący i przeprowadza rozmowy z poszczególnymi pracownikami, których zasadniczym celem jest analiza słabych i mocnych stron realizowanych przez nich zajęć. Wyniki ankiet ewaluacyjnych są wykorzystywane w zarządzaniu procesem dydaktycznym oraz w jego optymalizacji. Dostęp osób ewaluowanych do wyników ankiet gwarantuje punkt 9 zarz. Nr 44/2009. Do chwili obecnej tryb, procedury oraz metodologię zbierania i opracowywania tych ocen oraz zasad ich ujawniania określały następujące dokumenty: Zarządzenie nr 44/2009 z dnia 4 czerwca 2009 r. Rektora Uniwersytetu Śląskiego w sprawie oceny zajęć dydaktycznych. Wdrożenie kolejnych działań związanych z poprawą systemu ewaluacji nauczycieli akademickich przez studentów

gwarantuje Uchwała nr 126 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na Uniwersytecie Śląskim.

Raport z wyników ankiety oceny zajęć dydaktycznych przeprowadzonej w semestrze zimowym roku akademickiego 2011/2012 w Instytucie Nauk o Edukacji

(1) Liczba opracowanych ankiet ewaluacyjnych: 1478

(2) Liczba poddanych ocenie zajęć dydaktycznych: 37

(3) Średnia ocena zajęć dydaktycznych: 4,29

w tym liczba zajęć o odpowiedniej ocenie:

od 1 do 1,99 – brak

od 2 do 2,99 – 2 zajęcia

od 3 do 3,99 – 9 zajęć

od 4 do 5 – 26 zajęć

Najniższą ocenę uzyskały zajęcia prowadzone m.in. przez [...]. Najwyższą ocenę uzyskały zajęcia [...].

(4) Średnie oceny poszczególnych parametrów zajęć (zestawienie średnich ocen):

organizacja zajęć: 4,20

komunikatywność: 4,21

interaktywność: 4,09

terminowość i dostępność: 4,31

kryteria oceny: 4,17

postawa wobec studentów: 4,36

Wyniki ankiet ewaluacyjnych stanowią dla nauczycieli akademickich Instytutu Nauk o Edukacji informację o mocnych i słabych stronach prowadzonych przez nich zajęć, która jest wykorzystana jako zachęta do podnoszenia jakości pracy dydaktycznej.

Raport z wyników ankiety oceny zajęć dydaktycznych przeprowadzonej w semestrze zimowym roku akademickiego 2011/2012 w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej

(1) Liczba opracowanych ankiet ewaluacyjnych: 9

(2) Liczba poddanych ocenie zajęć dydaktycznych: 9

(3) Średnia ocena zajęć dydaktycznych: 4,3

w tym liczba zajęć o odpowiedniej ocenie:

od 1 do 1,99 – 0 zajęć

od 2 do 2,99 – 0 zajęć

od 3 do 3,99 – 2 zajęcia

od 4 do 5 – 7 zajęć

(4) Średnie oceny poszczególnych parametrów zajęć (zestawienie średnich ocen):

organizacja: 4,27
komunikatywność: 4,23
interaktywność: 4,21
terminowość i dostępność: 4,4
kryteria oceny: 4,21
postawa wobec studentów: 4,5

D) Na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji są spełnione wszystkie wymogi formalne dotyczące kadry naukowej i zapewnienia minimum kadrowego na poszczególnych kierunkach i stopniach w Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji.

Podejmowane przez pracowników Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji prace badawcze są zgodne z obszarami kształcenia i stanowią kontynuację, rozszerzenie i pogłębienie projektów realizowanych w latach poprzednich. Większość z nich ściśle koresponduje z działalnością dydaktyczną w zakresie kształcenia studentów, a także jest związana z ulokowaniem Wydziału na pograniczu. Obejmują one w uogólnieniu:

- (1) Wieloaspektowe badania pogranicza (ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza polsko-czeskiego i polsko-słowackiego) obejmujące problematykę kulturową, edukacyjną, etnologiczną, religijną i etniczną
- (2) Problematykę etnologiczną i antropologiczną w zakresie religii, kultury ludowej i folkloru (problemy społeczno-kulturowe współczesnego miasta, zróżnicowanie tradycyjnej kultury wiejskiej – polski atlas etnograficzny, Polacy w środowisku wieloetnicznym, rola tradycji we współczesnych społecznościach Śląska, a także etnologiczne studium miasta afrykańskiego)
- (3) Szeroko pojmowaną edukację i socjalizację (współczesna edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury, dydaktyka szkolna i przedszkolna w aspekcie jakości kształcenia, edukacja i socjalizacja osób niepełnosprawnych, zachowania komunikacyjno-językowe i specyfika procesów edukacyjnych w środowisku szkolnym i pozaszkolnym, edukacja informatyczna, w tym także kształcenia na odległość)
- (4) Dylematy współczesnej filozofii wychowania. Filozoficzne refleksje nad kulturą. Egzystencjalne i aksjologiczne wymiary prawdy, dobra i piękna.

4. Działania na rzecz zapewniania studentom dydaktycznego, naukowego i materialnego wsparcia w procesie uczenia się

A. Wszyscy nauczyciele akademicy Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji mają wyznaczone godziny konsultacji, które umieszczone są w tabeli ogłoszeń, jak i na stronie internetowej Instytutu Nauk o Edukacji oraz Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej.

Dostępność pracowników administracyjnych dla studenta jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00. do 15.00. Podczas zjazdów studentów studiów niestacjonarnych dyżury pracowników administracyjnych są wyznaczane i ogłaszane na stronie wydziałowej. Opiekę nad poszczególnymi latami studiów sprawują wyznaczeni pracownicy naukowo-dydaktyczni. Każdy rocznik na kierunku Pedagogika ma wyznaczonego opiekuna naukowego oraz opiekuna praktyk. Przykładowo opiekunami praktyk na kierunku Pedagogika studia stacjonarne są:

ROK STUDIÓW	SPECJALNOŚĆ	UCZELNIANY OPIEKUN
II rok st. stacjonarne I stopnia	ZEW i WP	dr Renata Raszka
II rok st. stacjonarne I stopnia	ZEW i TP	dr Małgorzata Zalewska - Bujak
II rok st. stacjonarne I stopnia	PO-W	dr Urszula Klajmon - Lech
II rok st. stacjonarne I stopnia	ASK	dr Barbara Głyda
II rok st. stacjonarne I stopnia	TP i AON	dr Sylwia Wrona
III rok st. stacjonarne I stopnia	ZEW i WP	dr Aleksandra Minczanowska
III rok st. stacjonarne I stopnia	ZEW i TP	dr Jadwiga Oleksy
III rok st. stacjonarne I stopnia	PO-W	dr Anna Klinik
III rok st. stacjonarne I stopnia	ASK	dr Barbara Głyda
III rok st. stacjonarne I stopnia	EF-S	dr Jadwiga Gazda
II rok st. stacjonarne I stopnia	WEzEŚ	dr hab. prof. UŚ Mieczysław Remin
II rok st. stacjonarne II stopnia	ZEW i WP	dr Lidia Wollman
II rok st. stacjonarne II stopnia	PO-W	dr Małgorzata Stokłosa
II rok st. stacjonarne II stopnia	ASK z TK	dr Barbara Głyda

Opiekunami praktyk na kierunku Pedagogika studia niestacjonarne są:

ROK STUDIÓW	SPECJALNOŚĆ	UCZELNIANY OPIEKUN
II rok st. niestacjonarne I stopnia	ZEW i WP	dr Renata Raszka
III rok st. niestacjonarne I stopnia	ZEW i WP	dr Beata Oelszlaeger
III rok st. niestacjonarne I stopnia	PO-W	mgr Ilona Fajfer - Kruczek
II rok st. niestacjonarne II stopnia	ZEW i WP	dr Gabriela Piechaczek - Ogierman
II rok st. niestacjonarne II stopnia	PO-W	dr Małgorzata Stokłosa
II rok st. niestacjonarne II stopnia	ASK z TK	dr Barbara Głyda

Przebieg praktyk na kierunku Pedagogika oraz ich zaliczanie określa regulamin praktyk.

Opiekunami naukowymi poszczególnych roczników na kierunku Etnologia są:

I rok studiów stacjonarnych pierwszego stopnia: dr Grzegorz Błahut

II rok studiów stacjonarnych pierwszego stopnia: mgr Jacek Szczyrbowski

III rok studiów stacjonarnych: mgr Michał Rauszer

Opiekę nad studentami etnologii studiów drugiego stopnia sprawują promotorzy prac magisterskich. Wymiar, zasady i formy odbywania praktyk na kierunku Etnologia są następujące: Na studiach stacjonarnych I stopnia po pierwszym roku studiów obowiązuje praktyka terenowa (wakacyjna) w formie dziesięciodniowego obozu naukowego. Po drugim roku realizowana jest kolejna praktyka terenowa (wakacyjna) w formie dziesięciodniowego obozu naukowego. Na trzecim roku studiów student jest zobligowany zrealizować trwającą dwa tygodnie indywidualną praktykę muzealną (w muzeum etnograficznym lub w placówce muzealnej posiadającej dział etnograficzny) w dowolnym wybranym przez siebie terminie.

Zasadniczym celem *praktyki terenowej* jest zapoznanie studentów ze specyfiką etnograficznej eksploracji terenowej i wdrożenie do realizacji konkretnych zadań o charakterze naukowo-badawczym. W czasie *praktyki muzealnej* studenci zapoznają się z różnego typu pracami muzealnictwa etnograficznego i biorą w nich czynny udział. Jej celem jest wprowadzenie studentów w specyfikę pracy dokumentacyjnej, wystawienniczej i konserwacyjnej, a także praktyczne zapoznanie z działalnością muzeum posiadającego dział etnograficzny.

Na studiach stacjonarnych II stopnia student zobowiązany jest do zaliczenia na drugim roku studiów trwającą dwa tygodnie, indywidualną praktykę dyplomową, której celem jest realizacja badań własnych do pracy magisterskiej.

Indywidualna praktyka dyplomowa ma umożliwić studentowi pozyskanie w trakcie badań własnych materiału niezbędnego do przygotowania pracy magisterskiej oraz wykorzystanie pogłębionych umiejętności dokumentowania i archiwizowania danych empirycznych. Celem modułu jest konkretne zastosowanie zdobytej wiedzy metodologicznej z zakresu etnologii i antropologii kulturowej, w szczególności metodyki badań terenowych.

B. Na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji zajęcia odbywają się w 34 salach, wśród których jest pięć z pełnym wyposażeniem multimedialnym. Ponadto do dyspozycji wykładowców jest przenośny sprzęt: 5 rzutników multimedialnych, 2 laptopy, 4 radiomagnetofony. W salach

komputerowych nr 19 i 120 są 32 stanowiska komputerowe oraz 2 stanowiska dostępne dla studentów do godziny 19.00.

5. Gromadzenie i udostępnianie informacji o programach i procesach kształcenia

Na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji jest wdrażana (na etapie początkowym) karta nauczyciela akademickiego. Pełne jej wdrożenie ma zakończyć się w następnym roku akademickim 2012/2013.

Informacje o programach kształcenia oraz o organizacji procesu kształcenia są publikowane na stronach instytutowych.

Raport opracował
na podstawie dokumentów wewnętrznych Wydziału EiNoK
Pełnomocnik Dziekana ds. Jakości Kształcenia
dr hab. prof. UŚ Krzysztof Śleziński